

Examen VMBO-GL en TL
2025

tijdvak 1
maandag 12 mei
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Ook lichte gehoorschade leidt tot lagere schoolresultaten

- 1p 1 Welk kopje vat de inhoud van de alinea's 2 en 3 het best samen?
- A deelnemers aan de gehoortest
 - B onderzoekers van de gehoortest
 - C resultaten van het onderzoek
 - D uitvoering van het onderzoek
- 1p 2 Welk tot nu onbekend gegeven is vooral uit het onderzoek naar voren gekomen?
- A Jongens met gehoorschade hebben meer moeite om zich te concentreren.
 - B Jongens met gehoorschade hebben problemen in de omgang met andere kinderen.
 - C Kinderen met een matig of slecht gehoor presteren slechter op school.
 - D Kinderen met heel lichte gehoorschade presteren slechter op school.
- 1p 3 Is aangetoond waardoor kinderen met gehoorschade slechter presteren? Antwoord met 'Ja' of 'Nee' en geef een argument uit de tekst voor je antwoord. Gebruik maximaal 20 woorden voor je antwoord.
- 2p 4 “De komende jaren worden de deelnemers van *Generation R* opnieuw onderworpen aan een gehoortest.” (regels 70-73)
Met deze tweede gehoortest worden twee aspecten van gehoorschade onderzocht die in het eerdere onderzoek nog niet zijn meegenomen.
→ Welke **twee** aspecten zijn dat?
- 2p 5 Uit het onderzoek onder bijna 4.500 Rotterdamse kinderen tussen 9 en 11 jaar oud kwamen verschillende uitkomsten.
→ Kruis in de tabel in de uitwerkbijlage aan of een uitspraak **wel** of **niet** overeenkomt met de uitkomsten van dit onderzoek.

Tekst 2 Geen herinnering aan

- 1p **6** Een schrijver kan het onderwerp van een tekst op verschillende manieren inleiden.
bijvoorbeeld door
- 1 een anekdote bij het onderwerp van de tekst te vertellen
 - 2 een conclusie uit verschillende onderzoeken te geven
 - 3 een definitie van een belangrijk begrip te geven
 - 4 een deskundig persoon het onderwerp te laten introduceren
 - 5 een waarschuwing bij het onderwerp te geven
 - 6 het belang van het onderwerp te vermelden
- In alinea 1 leidt de schrijver de tekst in door vragen over het onderwerp te stellen.
- Op welke **twee** andere manieren leidt de schrijver de tekst in alinea 1 in? Noteer de juiste **twee** nummers in de uitwerkbijlage.
- 2p **7** Sarah Brown-Schmidt heeft onderzocht wat mensen zich herinneren van gesprekken.
- Citeer de **twee** zinnen uit de alinea's 2 tot en met 6 waarin staat wat ze precies heeft onderzocht.
- 2p **8** Uit de onderzoeken van Brown-Schmidt blijkt dat je niet alles van een gesprek even goed onthoudt. In de tabel in de uitwerkbijlage staan zeven verschillende gespreksonderdelen genoemd.
- Welke gespreksonderdelen herinner je je **minder** goed en welke **redelijk** goed? Zet in de tabel in de uitwerkbijlage achter elk gespreksonderdeel een kruisje in de juiste kolom. Gebruik voor je antwoord de alinea's 4 tot en met 6.
- 1p **9** Wat maakt het mogelijk dat nepnieuws kan ontstaan, volgens alinea 6? Gebruik voor je antwoord maximaal 15 woorden.
- 2p **10** In de tekst worden drie effecten uit het onderzoek van Zormpa beschreven.
- In de tabel in de uitwerkbijlage staan vier situaties beschreven en worden de drie effecten genoemd.
- Kruis in de tabel in de uitwerkbijlage aan welk effect bij welke situatie hoort. Let op! Er blijft een situatie over waarbij je geen kruisje kunt zetten. Als je meer of minder dan drie situaties aankruist, krijg je geen scorepunt.

Tekstfragment 1

GEHEUGENSTEUNTJES

Om afbeeldingen, woorden en gesprekken beter te onthouden, bestaan er een paar trucs:

- 1 Zeg hardop wat je wilt of moet onthouden.
- 2 Schrijf na een gesprek op waar dat over ging.
- 3 Doe dat niet te lang na afloop: anders ben je het leeuwendeel alweer vergeten.
- 4 Lukt uitschrijven niet direct: beperk je tot de kern van het gesprek, dat is doorgaans afdoende.

- 1p 11 In tekstfragment 1 staan vier geheugensteuntjes die horen bij de tekst 'Geen herinnering aan'.
→ Welk geheugensteuntje voor het onthouden van gesprekken past het best bij alinea 10? Noteer het nummer van je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 12 Wat is het verband tussen alinea 13 en de alinea's 2 tot en met 12?
Alinea 13 geeft
- A een beknopte samenvatting van de onderzoeken in de alinea's 2 tot en met 12.
 - B een duidelijke tegenstelling bij de onderzoeken in de alinea's 2 tot en met 12.
 - C een kritische noot bij de onderzoeken in de alinea's 2 tot en met 12.
 - D een logisch gevolg van de onderzoeken in de alinea's 2 tot en met 12.
- 1p 13 Wat is het belangrijkste resultaat van de onderzoeken in de tekst 'Geen herinnering aan'?
- A Gespreksdeelnemers onthouden kort na een gesprek het merendeel van dat gesprek.
 - B Gespreksdeelnemers onthouden met name de opvallende woorden van een gesprek.
 - C Gespreksdeelnemers onthouden vooral de kern van het gesprek.
 - D Gespreksdeelnemers onthouden voornamelijk wat ze zelf hebben gezegd.

- 1p **14** Je moet een samenvatting maken van tekst 2.
- Welke **twee** van de onderstaande zinnen bevatten informatie die zeker in de samenvatting moet worden opgenomen? Noteer de **twee** cijfers van je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1 Hoe grillig en onbetrouwbaar het geheugen voor gesprekken is, blijkt onder meer uit het werk van Sarah Brown-Schmidt, cognitief psycholoog aan de Vanderbilt-universiteit in Nashville.
 - 2 De beste weergave van het gesprek ontstaat wanneer ze het gesprek vrijuit mogen navertellen, dus zonder dat er vragen aan hen worden gesteld.
 - 3 Dat is ideaal voor wie nepnieuws wil verspreiden.
 - 4 De zelfbedachte woorden blijken ze zich achteraf beter te herinneren dan de gegeven woorden.
 - 5 “Maar je zult inderdaad in het lab moeten beginnen om aan degelijke basiskennis te komen.”
 - 6 Belangrijk is dat duidelijk wordt dat mensen zich van nature de kern van wat is gezegd wél herinneren.
- 1p **15** Wat is het belangrijkste doel van de tekst ‘Geen herinnering aan’?
- A** adviseren over de manier waarop mensen de informatie in een gesprek beter kunnen onthouden
 - B** adviseren over onderzoeken naar het onthouden van gesprekken
 - C** informeren over de manier waarop mensen gesprekken voeren en hoe ze die woordelijk kunnen onthouden
 - D** informeren over onderzoeken naar het onthouden van informatie in gesprekken

Tekst 3 NK Tegelwippen

- 1p 16 Een functie van een illustratie is het trekken van de aandacht van lezers. Welke andere functie hebben de illustraties in deze tekst?
De illustraties
- A laten zien voor wie de tekst is bedoeld.
 - B ondersteunen de inhoud van de tekst.
 - C tonen het belang van de inhoud van de tekst.
 - D voegen nieuwe inhoudselementen aan de tekst toe.
- 1p 17 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A gemeenten informeren op welke manier ze kunnen winnen met het NK Tegelwippen
 - B gemeenten oproepen om hun inwoners mee te laten doen aan het NK Tegelwippen
 - C lezers aansporen om met hun burens mee te doen aan het NK Tegelwippen
 - D lezers uitleggen hoe het NK Tegelwippen werkt
- 1p 18 Volgens de tekst is deelname aan het NK Tegelwippen niet zo moeilijk.
→ Citeer de zin waaruit dit blijkt.
- 1p 19 Het NK Tegelwippen is een wedstrijd voor gemeenten in Nederland. Burgers worden echter ook in de verleiding gebracht om mee te doen.
→ Waarmee probeert men burgers te verleiden om mee te doen?

Tekst 4 Een duurzame Green Friday in plaats van koopjesfestijn Black Friday, slaat dat aan?

- 1p 20 Op welke manier wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
De tekst wordt ingeleid door
A de aanleiding voor het schrijven te geven.
B een anekdote te vertellen.
C het centrale probleem te benoemen.
D voorbeelden bij het onderwerp te geven.
- 1p 21 In de regels 10-11 staat: "Die initiatieven willen een tegengeluid zijn voor Black Friday".
→ Wat zijn de namen van die initiatieven?
- 1p 22 Wat is het verband tussen alinea 2 en alinea 3?
A Alinea 2 vormt een tegenstelling met alinea 3.
B Alinea's 2 en 3 vormen samen een opsomming.
C Alinea 3 geeft een conclusie bij alinea 2.
D Alinea 3 geeft een gevolg bij alinea 2.
- 1p 23 In de regels 53-55 staat: "Daarom besloot Trees for All dit jaar de eisen voor deelname aan Green Friday aan te scherpen".
Waarom besloot Trees for All dit jaar die eisen aan te scherpen?
A Omdat bedrijven enerzijds compenseren voor de koopgekte, maar anderzijds doorgaan met de verkoop van goederen voor dump prijzen.
B Omdat bedrijven last hebben van de zware economische omstandigheden en ze zich op deze manier sneller zullen aanmelden.
C Omdat bedrijven zich de vorige keer massaal aanmeldden en Trees for All dat nu wil voorkomen, zodat de organisatie van Green Friday financieel haalbaar blijft.
D Omdat enerzijds bedrijven zelf een duurzame draai willen geven aan Black Friday, maar anderzijds Trees for All daar minder ruimte voor wil bieden.
- 1p 24 In de regels 66-75 staat: "Toch zijn er ook bedrijven die nog wel een duurzame draai aan Black Friday proberen te geven. Zo kunnen consumenten vanaf Black Friday bij sportwinkel Decathlon hun oude producten inruilen, gaan kinderkleding in Zuid-Holland speelgoed inzamelen voor gezinnen die het minder breed hebben en sluit Dille & Kamille 25 november alle filialen."
Welk verband is er tussen deze twee zinnen?
A oorzaak - gevolg
B opsomming
C tegenstelling
D uitspraak - voorbeeld

- 2p **25** In de tabel in de uitwerkbijlage worden allerlei voorbeelden genoemd die of bij Black Friday of bij Green Friday passen.
→ Kruis in de tabel in de uitwerkbijlage aan welk voorbeeld bij welke Friday hoort.
- 1p **26** De alinea's 6 en 7 gaan onder meer over de ideeën van Pablo Druijts, oprichter van de website Black Friday Nederland. In alinea 7 zet Druijts zijn vraagtekens bij 'groene' acties.
Wat maakt dat hij zijn vraagtekens zet bij die 'groene' acties?
- A** Hij denkt dat bedrijven zich alleen maar groener voordoen dan ze eigenlijk zijn en niet echt verduurzamen.
 - B** Hij merkt aan het aanbod op zijn website dat bedrijven zich steeds vaker afkeren van Black Friday.
 - C** Hij vindt dat consumenten tijdens Green Friday alleen dingen moeten kopen die ze nodig hebben.
 - D** Hij wil met zijn website zo veel mogelijk verkopen op Black Friday, maar hij verliest klanten aan Green Friday.
- 1p **27** Is er bij Bol.com, Amazon en de Mediamarkt sprake van een echte 'Black Friday', volgens alinea 9?
Antwoord met 'Ja' of 'Nee' en licht je antwoord toe.
- 1p **28** In alinea 10 is sprake van een tegenstelling.
→ Citeer de zin waarin deze tegenstelling staat.
- 1p **29** Op welke vraag probeert de tekst antwoord te geven?
- A** Is het mogelijk dat dagen als Green Friday en Black Friday in de toekomst helemaal afgeschaft worden en wat komt daar eventueel voor in de plaats?
 - B** Waarom is Green Friday volgens velen een slecht idee en waarom zouden winkelketens zich niet bezig moeten houden met deze vorm van greenwashing?
 - C** Welke winkelketens kiezen voor Green Friday in plaats van voor Black Friday en wat zijn hun argumenten hiervoor?
 - D** Zijn initiatieven als Green Friday van winkelketens een mooi initiatief of doen deze bedrijven alleen maar alsof ze zich bezighouden met duurzaamheid?

- 1p 30 Je moet een samenvatting maken van tekst 4.
- Welke **drie** van de onderstaande zinnen moeten zeker worden opgenomen in de samenvatting? Noteer de **drie** cijfers van je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1 Green Friday is een duurzaam alternatief voor koopjesfestijn Black Friday.
 - 2 Voor velen is Black Friday een voortdurende ergernis, omdat het kopen van extra spullen niet helpt bij het oplossen van het klimaatprobleem.
 - 3 Andere bedrijven konden zich aansluiten bij Trees for All.
 - 4 Met als gevolg dat er tot nu toe ruim honderd aanmeldingen minder zijn.
 - 5 Maar is het bedrijven die meedoen aan Green Friday echt te doen om duurzaamheid of is het greenwashing?
 - 6 Uit onderzoek van Motivaction onder ruim duizend consumenten blijkt ruim een kwart op 25 november op koopjesjacht te gaan, iets meer dan vorig jaar.
 - 7 Ook Pablo Druijts ziet de afgelopen weken tot zijn eigen verbazing het aantal bezoekers op zijn website alweer oplopen.

Zakelijke e-mail

Situatiebeschrijving

De laatste jaren hoor je van veel vrienden dat ze iets heel goedkoop hebben gekocht op Black Friday. Dit jaar wil jij hier ook je voordeel mee doen. Je hebt een week voor Black Friday een geweldig paar schoenen op de webshop van 'JeDroom' gezien. De prijs is echter 276 euro en dat kun je niet betalen. De webshop adverteert voor Black Friday en geeft alleen deze dag 75% korting. De schoenen kosten dan 69 euro en dit bedrag kun je wel betalen.

Je bestelt de schoenen op Black Friday. Pas na vijf weken worden ze eindelijk thuisbezorgd. In deze tijd ontdek je dat de schoenen inmiddels nog verder zijn afgeprijsd naar 55 euro.

Je baalt hiervan en wilt daarom een klacht indienen. Je hebt daarnaast twee andere klachten over je bestelling. Ook heb je ideeën over wat de webshop moet doen om je klachten af te handelen. Je ziet op de website dat je bij klachten een e-mail naar de klantenservice moet sturen. In de e-mail moet je je bestelnummer noemen en je klachten duidelijk en onderbouwd opschrijven.

Je schrijft een beleefde e-mail waarin je de drie klachten aan de orde laat komen en waarin je een voorstel doet voor een oplossing van je klachten. Ook geef je aan dat je binnen twee weken een antwoord wilt ontvangen.

13p **31 Opdracht**

Schrijf de e-mail aan de webshop 'JeDroom'. Een aantal gegevens is al voorgedrukt in de uitwerkbijlage. Vermeld het onderwerp van je e-mail in de onderwerpregel.

Gebruik voor je e-mail de gegevens op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Een duurzame Green Friday in plaats van koopjesfestijn Black Friday, slaat dat aan?'. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw e-mail aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om de e-mail te schrijven: klachten over bestelling;
- bestelnummer (zelf bedenken);
- klacht over de prijs;
- onderbouwing van die klacht met feitelijke informatie;
- twee andere klachten over je bestelling;
- per andere klacht een toelichting;
- voorstel voor een oplossing van je klachten;
- hoop op een goede afhandeling;
- een vriendelijk verzoek om een reactie binnen twee weken.

Sluit je e-mail af met 'Met vriendelijke groet,' of 'Hoogachtend,' en je eigen voor- en achternaam.

Let erop dat je in je e-mail beleefd bent.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.